

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
a szentegyházutczába, Kendeffy-ház 487 számnál.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyegyedekint 3, félévre 6 pfr. külföldre évfolyamokint 4 pfr.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetéseket minden egyes hirdetés után 10 pfr. bérletdíj és minden négyhasábs egy sor után számítandó 4 pfr. beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyzók u. m. előzetes, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

Figyelmeztetés!

A szerkesztőség szállását a szentegyházutczába, Kendeffy-ház 487 számhoz tette át.
Szerk.

S Z É T T E K I N T É S E K.

(r) Az a képzelet, hogy az indiai harcban Angolországának egy oly birodalma forog kérdésben, a melynek területe a nem európai Oroszországgal tehető párhuzamban, s a melynek népessége némelyek szerint 200 millió körül jár; kapcsolatban azon nagy nehézséggel, hogy az ember egyhamar tájékozhatta magát a többnyire soha nem hallott, gyakran igen különbözőleg írt, s a sürgönyökben ferdtve küldött város- vagy egy földabroszon sem található helységekben: az a képzelet, mondjuk, s a tájékozhatási nehézség nagyon is könnyen azt hitetheti el az olvasóval, miszerint az ottani csataszínhelyet egy megmérhetetlen, végigláthatatlan területnek gondolja, a melynek közepette a föllázadt elem hullámai közül, a brit uralom végső romjai gyanánt, még csak elszórtan emelkedik ki egyegy erőd, főváros és európai csapatosztály; s ennél fogva a keletindiai társaság helyzete s az azt fenyegető veszélyek felől egészen hamis, tulzott rémképét formáljon magának. Következő sorok megakarják kísértetni ez ijesztő délibábát a maga igazi alakjára, s a valóságban igen korlátolt körrajzaira alászállítani.

Északkeleten kezdve, az afghanok és beludzsoi határánál Pendsab és Szindiára találunk, az angol-ind birodalomba mintegy másfél évtized óta bekebelezett két tartományra, a melyek az Indus folyamának hosszában annak forrásától torkolatáig nyulnak el. Ezen két tartomány lakosai mind a ksatriák hadi kasztjához sorozzák magokat, s a hinduk legerőteljesebb törzsei közé tartoznak, kik a bengali elpuhult fajtól fizikai tekintetben nagyon eltérnek, s attól vallásilag is különböznek. Ez mondható kivált a szikhekéről, Pendsab, azaz, az ötfolyamu ország lakosairól, a hol az Indus, Szutledje, Ravi és Csinab hatalmas mellékfolyóit veszi magába. A szikhek szövetséges országát egy vallási reformator alapította a 16-dik század kezdetén oly tan felállításával, melyben a Brama vallása tisztá deizmussá van szelimitve, s egy kasztot sem tűr el: e főnök tizedik utóda a szikheket a 17-dik század végén örökös harczra esketette fel a mahomedánok ellen. Ez az oka, hogy eddigelé még sem a szindiái emírek, sem a rasbutok nem nyilatkoztak a lázadók mellett: mialatt a Pendsabban kormányzó sir H. Lawrence, test-

vére a Lucknowban elesett sir Johnnak, a szikhek ezen mahomedánok elleni gyűlöletét még arra is képesek voltak felhasználni, hogy a Delhit ostromló sereghez belőlük tesemes erősítést küldhettek. Ha történt is lázongási eset a szikhek földjén, csak azon szípoi ezredekre volt szorítva, a melyek nem bent e tartományban valának ujjezozva. A Peshavuri retentő kivégeztetések elfojtják a lázadást az igazgatók véreben. A szípoi lázadás Sculcosában merőben elkülönzött állott, úgy hogy Nicholason tbnok az ottani lázadókat, midőn Delhibe segélyül akarnak menni, igen könnyen megsemmisíthető egy néhány csatában a Rava folyónál.

Csak Pendsabon túl a Sutledje balpartján érjük a tulajdonképpii csataszínhelyet, de a mely csupán északra van szorítva, határt vetvén annak délen a Radjputana, mely Középin-diáig vonul el. Lahore-tól, Pendsab fővárosától, a Sutledje hosszában, mely itt keletől nyugot felé foly, egy a finozsai és ludhiani erődök által megerősített, s még eddig angol birtokban levő katonai út vezet a felszigetelt északon bezáró helység azon részéig, hol a Djumna s tovább keletre a Ganges ered, a melyek azon egy irányban délkelet felé folynak, míg Allahabadnál az első a szent folyamba ömlik, mely aztán keletfelé Bengálián át az indiai tengerbe hömpölyög alá. E két folyam tehát szárait képezi egy háromszögnek, mely Duabnak nevezetik, s a melynek talpát északon a Himalaya képezi, mialatt csucsaalább délre Allahabadnál, ezen „nyugati kerület” fővárosánál fekszik. Egyedül e háromszög nevezhető voltaképpen a háboru színhelyének: mivel a lázadás, Delhire támaszkodva, csak is itt nyerte azon szilárd állást, mely guerilla-harczából stratégiai jelentőségre képes fölemelkedni.

(Folytatjuk.)

MÉG EGYSZER AZ ELPUSZTULT MAGYAR EGYHÁZAKRÓL.

II.

Történetileg áll, hogy a magyar nemzetiséget a mult idők viharában, s az ellenséges körülmények között legfőképpen a protestantizmus védte meg végenyészettől. Ez az oka, hogy Magyarországon a protestánsok a nép nyelvén ma is magyar vallást követőknek nevezetnek. És valóban ott a protestantizmus elvöl kifolyólag a képviseltet kormány, mely papokból és világiakból áll, az egyház-kerületekben divatozó három évi szabad választásnál fogva, élénkebb és éberebb lévén, csak azért is, mert ez úton mindig a közbizodalmat bíró egyének állottak a dolgok élén: az egyházi élet folyto-

nos virágzásban és előhaladásban volt. A forradalom után a magyarországi egyház-megyéek valóságos csudákat műveltek a vallás és nevelés terén. Egyházaikba és iskoláikba mintegy új életet leheltek. Érzik, hogy templomaik, s iskoláik lőnek a nemzeti élet menedékei, s ezeknek fentartásokért nem kimélnék semmi áldozatot. Papok és világiak egyaránt fenvirasztanak. Ott soha sem féltek a protestáns világiak hierarchiától, mert tudták: hogy ez az egyház alap-szerkezeténél fogva lehetetlen, s papjaikat mindig kellő tekintélyben tartották.

Erdélyben, mint előbbeni cikkemben említém, más vélemény uralkodott, s a papok jövedelmeinek és tekintélyének megcsökkentése, maga után vonta a vallás és nemzetiség hanyatlását.*) Maga után vonta az egyházak elpusztulását.

Itt az egyház-kerületi gyűlések holt testületek valának. Inkább válópercek ellátása, mint a vallásos és nevelési élet felvirágzása tette tanácskozási tárgyát. A gondnokok nem az egyházak által választottak, de a fő egyházi tanácsból nevezettek; következésképp a dolgok élen ritkán állottak oly egyének, kik a közbizodalmat bírták volna. Erdélyben a protestáns egyház-megyéek nem magokat igazgatták, de fölülről kinevezett egyének által igazgattak. A három éves választásnál fogva nem frissült fel az egyházi élet, de fő gyanánt örökös poshadásban maradt. Kis koruságban tartatott, s összezsugorodott.**)

Az eredmény gyászosan mutatkozik a vármegyékben százként elpusztult, s kihalt egyházakban!

És bizonyítja a gondatlan kezelést, hogy a közzsínat még most határoz az elpusztult egyházakról. A fennálló egyházkormány nem is tudja, mennyi magyar egyház pusztult el Erdélyben! Még csak most rendeltetik az espereseknek, hogy ezeknek számát írják össze, s a püs-

*) És vajjon Erdélyben nem előbb volt magyar törvényhozás, nem előbb nyelvmivelőrtársulat, s színház — Beszélt-e az összes nemesség a gubernátoron elkezdve a rectificatorig, más mint magyar nyelven? — Népezzünk idomzatához képest nincs-e annyi fötanodánk ma mint akarmely statusnak? Nem kell feledni, hogy a nemzeti ébredés új; a miveletlen népet pedig a nagyobb idegen elem könnyen beolvasztja. Ennek indítványa a jelenben igen helyes, de vonatkozásai a multakra, nem éppen elfogadhatók.

Szerk.

**) Ebben volt ám a baj, nem a nemességben, vagy annak éppen a prot. hierarchiátólól félelmében, mely chimaera soha sem is létezett.

SAPHIRA.

Koszorúzott pályamű.

Irta

HALMÁGYI SÁNDOR.

III.

Szerelme és nagy ravágyás.

(Folytatás.)

De érezte, hogy kedélye fölött e perczben valami mély, lesújtó keserűség áradott szét, a mely miatt egészen szerencsétlen vala, s a melyen erőszakos kitöréssel kelle enyhítnie. Mi volt ennek oka? Maga se tudá! Talán e pillanatban Szidónia iránti szerelme nehézharcot vívott szívében a kételkedés és elbizakodással, a mely hajlamát a tudós leánya iránt hol gerjeszté, hol lehiggasztá, míg közbe-közbe e tusát nagy ravágyó álmok, a melyeket imént is elárult, a neveléséges kisszerűség színeiben tündétek fel és ez tette lelki hánykódását oly keserűvé! Meglehet!

Leírhatlan a bősé dühösség, melyet a nemes állat tanusított azon méltatlan, durva bánás miatt, a melylyel gazdája, szokása ellenére, oly megalázó fájdalmat okozott neki.

Villámgyorsan hátraszegezve csinos, hegyes füleit koponyájára, s mint egy sebzett vadkan, mérgesen harapdálván a zabolavast, magásra ágaskodott és boszus horkantással vágott le első lábával gazdájához, mely gyilkos-

lasi kísérlet kétszer háromszori ismétlése alatt vérben úszó szemét sötét fényben égtek, állat-szói orrlukai kifeszültek, hogy a sötét vérecek rajta majdnem kipattanandók valának; serényét makacs hánykolódással rázta és szép, hosszú farkával boszusan csapdosott maga alá.

E nem nagy, de ritka szép alakú és tüzes vörű mén, a melyet Arabia pusztáin ellett anyja, s török kézről került hősünk birtokába, tekintve erejét és dühét, egy más gyengébb férfit, mint ő, kétség kívül azon helyen tiport volna agyon.

Maga Márkházi is meglepett egy pillanatra, de neki természete volt, hogy a legkisebb vész érzetére öldöklő haragotl edződött lelke és karjába rendkívüli erő szökött.

— Hollo! — rivalgá oly erős, vad esengésű, elkecseregett hangon, hogy talán még az öreg Boneza házában is meghallották.

S jobbájával mind a két kantárszárát megfogván és egészen rövidre fogván, herkulusi erővel tartá helyben e lázongó állatot, miközben sűrű szemöldökét összevonva kegyetlen, villogó tekintettel egészen közelről mereszté rá szemét, mint a midőn harczit tusában az élethalálra megtámadott hős, végre letiporván halálos ellenét, mielőtt utolsó csapásra emelt csabárdját aláereszté, még egyszer egy merev, sebes tekintettel annak vészérettől elborult szemébe néz, mintha mondaná: nézz meg jól, mert életedet kioltom irtalom nélkül!...

E csengő, nyers kiáltás; ez erős, igazó tekintet; s ez aczélmény férfiúi kar merev tartása, bámulatos hatást idéztek együtt elő. A szegény állat, mintha egy vérszomjazó tigristől torkonragadva, avagy inait elmetszve érezné, még csak molszanni se mert; szeméinek haragos tüze, mint a pusztában égő ház utolsó lánglobbanása éjjel, fokozatos, de gyors és rezgő haldoklással alutt ki, lassu reszke-

tegség háromlott zsibbadó tagjain szét és erőtellenül elnyújtott nyakán forró verejték kezdé kiújni magát. Egész magatartásán megletszett, hogy érzé nagy és megbocsátatlan hibáját, a melyet egy bősé pillanatban halálra szánt gazdája ellen elkövetni próbált, s folytonos reszelés közt várta irtalom nélküli büntetését. De e megalázódás, e megérdemelt sorsában való megnyugvás egészen lehűtö a fölingerelt lovag haragját, sőt bizonyos részvét és gyöngéd szálamot váltotta fel azt.

— Szegény Hollo!... kedves kicsi lovam! — szölt hozzá nyájasan vergetve nyakát és szügyét; — mit bolondozol velem!... Hát már te is reám támadsz?... Kicsiben mult, hogy agyon nem vágtad gazdádát. Gonosz állat, hát ezért kényeztettelek teljes világ életemben? Most az egyszer... no, most az egyszer... igaz, hogy durván bántottalak. Nem kellett volna, ártatlan vagy; de engem is bánt valami, nem tudom mi, színelenlű bánt és büsit. Gyere, kicsi lovam, végy hátadra, s repülj velem, a villám sebességével repülj. Talán elmaradnak üldözö gondolataim, a melyek fejemből zúgnak és szívemet kínos nyugtalansággal töltik el. Oh, csak a jövendő tudnám!... oh, bár Szidónia szívébe láthatnék legalább!

E szavak közben, a melyeket részint fenghangon, részint gondolatában mormogott el, s a melyekben, mintegy panasztát öntvén ki, némi enyhülést látszott lelni, folytonosan a leggyöngédebben czirógatta kedves lovát, mely őt érteti, e barátságos bánásra a kiállott bántalmat és félelmet feledni, egészen megvigasztalódni és előbbi erejét pillanat alatt visszanyerni látszott; fejét vidáman fölemelte, nyakát büszkén megszegte, nemes, deli állást vett, szép farkát felkanyarította, s midőn gazdájára, lábát a kengyelbe tévén és markát gazdag sörényébe merítvén, a nyeregbe vetette magát, egy öröm-

teljes harsány nyertést hallatott, és a sarkantyú gyöngé érintésére, miután pár csinos zergezőköt tett volna, mint a villám repült a zöld gyepek téren a Maros felé, melynek partjain sűrű ligetek árnyallottak sötét, lombos egerfák és öreg fűzekből.

Gyönyörű nyári est volt. A hanyatló nap vörvörös, ragyogó tányéra szemvakító sugarakat lövellt szét az égboltozat nyugati hajlatánál, a hol sötétek hegyormok erdőkoronája és néhány fodros felhő furdott a tündöklő lila- és rózsaszín fényárban; az enyhe alkonyi hűvösség megindult a ligetek és bércezőgók árnyából s észrevétlen jótékonyan áradott szét a kies völgyben; a virányos térségre, mely felett vadgalambok hamvas-kék egyruhájú sereg szállott a csöndes berkekre éj elnyugvására, fris harmat szállott, s az alig észrevehetőleg hullámzó légtengerben érezhetőbb lön a növényvilág illatos lehelete, mit ezelőtt csak pár órával is egészen aláfoltott a nagy rekkenőség.

Márkházi, kit mind sebesebben-sebesebben ragadott lova, leírhatlan kéjes örömet érzett e férfias testmozgásban, mit a merész lovaglás nyújtott, mert a kis arabs mén szenvedélyes nekimelegedéssel vágtatott, lábai alig érinték a gypet, karcsu dereka majdnem a földet látszott néha csókolni, ugy nekinyult az ügétének.

A villámmal versenyezhetett volna a lovag e kis arabs mén hátán. Rendkívüli szeretettel is viseltetett iránta, nemcsak gyönyörű alakjáért, hanem azon rendkívüli tanulékonyaságért is, vagy — ha lehet úgy mondani, értelmességért a mely e nemes faj állatoknak bámulatra ragadó és valóban mély elmékedésekre indító tulajdona. Aztán e mellett a lángvörös csatamén érdemeinek sorában legelőül állt azon tény, hogy egy vészterhes perczben életét mentette meg gazdájának, a ki e miatt mindig a

*) Lásd a Kolozsv. Közl. 126-dik számát.

pöki helyettesnek küldjék fel. Rettenő elhanyagolás! Rettenő eredménye az egyházi élet abnormis állapotának! És mégis egyházi életünk időszerű kifejlődéséről nem gondolkodunk, csuszálunk a sülyedt épületben, s nyakunkra engedjük szakadni a redves gerendákat.

Nem tagadhatni, a főegyházi-tanács, és a közzsírat az alsó és felső tábla, elég buzgón és hazafiasan járt el az anya iskolák felségelése körül; de a legszentebb ügy is az egykori megyék rozstart szerkezete miatt a nép lelkébe át nem vitethetik, s közlekedés nem támad.

Messzebb mentem az okok vizsgálatában, mint tán kell vala, midőn az elpusztult egyházakról emlékezve, azt ígértem, hogy jelen cikkemben szólni fogok, miképp óvkatjuk meg a még fenlevő magyar egyházakat az elpusztulástól, s az elpusztultak javaival mi tévők legyünk.

Vannak még a Szamos és Maros környékén, s más vidékén is a hazának az elpusztult egyházak között, még fennálló és meglehetősen népes magyar egyházak. Például a Szamos környékén: Dézs, Szék, Váralja, Retteg, Decse, Bethlen, Nemegeye, Lapos, Domokos, Berkesz, Koltó, sat. Ör, Bacza, Kudu, s még néhány falu a téren, hol jelenleg is papok vannak, nagyadán oláhok, s az új nemzedék már nem érti a nyelvet.

Ezen még fennálló egyházakat kell a haza idegen ellemmel vegyült vidékein felélesztelnünk, iskolákkal el látnunk, s e végre jövedelmezőkké, s dúsabban mint egyebült változtatnunk. És erre nem kell az annyi felől igénybe vett közadózatot felhívunk. Vegyük számba az elpusztult egyházak vagyonait, s csatoljuk azokat a fennálló és élő egyházakhoz, jövedelmeztesük papjainknak, s iskolatanítóinknak. Majd midőn ezen egyházak számba-vételnek, ki fog sülni, hogy, ha az élő egyházakhoz rendezetnek, annyi jövedelmi forrás kerül elő, hogy azok kellően elláthatnak. És kivált ha még reclamatio útján, a zsinati tudósító állítása szerint, az esperesektől régebben fiaiknak, s vejeiknek eldönt s az oláhok, vagy más birtokosok által lefogalt javai is a deserta ekleziáknak kézre kerülnek, bizonyosan ezek által a még élő egyházak a pusztulástól, és ezekben a magyar elem az elkeresodástól megmentethetik. Csak vegyük lelkünkre a dolgot, s közönyünkől riadjunk fel valahára. Tartsuk meg, mi még megtartható, s ne ereszszük magunkat szániszándékos rothadásnak. Teendőinkről még néhány szót a következő számban.

MEDGYES LAJOS.

A kolozsvári keresk. és iparkamara f. é. aug. 4-n tartott r. közgyűlésének

JEGYZŐKÖNYVE.

(Hivatalos kivonatban.)

(Vége.)

A tiltár jelentése szerint, közelebből több ízben előfordult, hogy a kamara intézvényei a tanácsokhoz, s ezek átiratai a kamarához a postahivatalok által úgy kezeltettek, mint bérmentetlen levelek; okául az illető hivatalok által az erd. cs. k. postaigazgatóság idei jun. 12-ől kelt rendelete adatván; e rendelet szerint igaz ugyan, hogy a nem politikailag önálló községi hatóságokkal levelezés

csak akkor bérmentes, ha a hivatalos pecséten kívül a szokásos „átruházott közigazgatási ügyben“ fölirattal van ellátva; azonban a postabér oly tanácsoktól is követeltetett, a melyek mint közigazgatási hatóságok állnak fenn: a tévedés tehát a kamara hivatali minősége körül forog, a mely az 1850. márt. 18-ki nyilparancs 41 §-sa szerint, mint akármely más polit. hivatal teljes mértékben élvezi a postai bérmentességet. — E tévedés eloszlatása végett a kamara am. helytartóságához folyamodást határoz, a melyben a cs. kir. postaigazgatóságot figyelmeztetni kéri a kamara hivatali minőségére.

A helybeli eszmadia czéh kérdést tesz: hány vándor-évet kell kimutatni valamely segédnek, a ki mester-jegért folyamodik, miután az ideigl. iparutatis 95 §-ban ezek számáról semmi határozat sincs. A felhozott §. bb. pontja szerint az iparjog elnyerésének feltételei közé tartozik, hogy az illető legalább 6 jól töltött segéd- és vándor-évről bizonyítson; nem lévén tehát világosan kimondva, hány legyen ebből vándor-é, a kamara azt hiszi, hogy erre nézt az eddigi szokás és a czéh régi szabályai tartandók érvényben. E szerint Kolozsvárt a csizmadia czéh 3 vándor-év kimutatását követelheti a versenyzőtől, szabályai értelmében. E nézetet igazolja a szóban forgó ideigl. iparutatis hirdetménye, a melynek végzavai csak azon régi szabályokat teszik érvényben kívül, a mik az utatis határozmányaiával összhangzásban nem állanak. Azonban hogy a vándor-évek részletes vagy egészbeni elengedése is fennforoghat, azt a 96. §. tisztán kimondja, s ennek megítélését a polit. hatóságra bizza.

A kolozsvári üzletvilágnak, különösen az újabb időben közönségessé vált ohajtására nézve, hogy e város is mielőbb telegrafi összeköttetésbe lépjen a birodalom főbb pontjaival, a kamara elhatározá Erdély köztisztviselőiben álló katonai és polg. kormányzója ő magasságához folyamodni, hogy a kinek Erdély, a közlekedési eszközök jobb karba állítására nézt annyit köszönhet, méltóztatassék e méltányos ohajtás kieszközölésével, a kamarakerületet újabb hálára kötelezni. Kolozsvárnak a telegráf-hálózatba vonása mellett, egyébiránt mind kereskedelmi, mind közigazgatási szempontból annyi ok harszol, hogy a m. kormánytól biztosan várható e kérdés teljesítését, a mire nézt a kamara tudomása szerint már intézkedés is van tétel, s csak a kivétel időpontja nincs meghatározva. Mint legényegesebb és legsürgetőbb indok azonban legelső helyen említendő az újabb időben itt kifejtett kereskedés az állampapírokkal. A kereskedés e neme eddig alig-névről volt ismeretes, de pár év, nevezetesen az államközlésön létesítése óta, akkora lendületet nyert, a mely figyelmet érdemel, s a mely mindinkább emelkedőben van, mióta a kárpótlási kötelezvények kiadása megkezdett. Ily üzletet azonban mind az eladó mind a vevőre nézt csak úgy lehet haszonnal kezelni, ha a bécsi börzén valózások, nem mint eddig történt 3 nap, de legalább 24 óra alatt, köztudomásra jutnak. Hogy pedig az urbéri kárpótlási kötelezvények legtermészetesebb piacza Kolozsvár lehet, azt kétséghé vonni senki sem fogja a ki tudja, hogy az erdélyi földbirtokosok legnagyobb része e város kereskedőivel áll s áll ma is legszorosabb pénzügyi összeköttetésben.

A n. enyedi, dézsi, tasnádi és zilahi kereskedőknek a kamarához tett jelentése szerint, az idei 320 sz. alatt átküldött társulati alapszabályok minden módosítás nélkül

elfogadtattak, s azokat a m. helytartósághoz részletes megerősítés végett fölterjeszteni elhatározták. — A gyűlés örömet fejezi ki a felett, hogy a nevezett városi kereskedő urak az alapszabályok elfogadásával nem sokáig késnek, s azon helyeken a kereskedelmi társulatokat megalakultaknak tekintik. A mi az egyes társulatokhoz utasítandó kerületet illeti, erre nézt a határozatot, azon időre halasztja, mikor a más városokban alakulandó társulatok véleménye is beérkezett.

A kamara és az erd. gazd. egyesület által f. é. novemb. hó folytán rendezendő gazdasági és ipartárlat költségei fedezése tekintetéből indítványoztatott, s határozattá vált, a kolozsvári polg. társalkodót átiratilag megtalálni: nem volna-e hajlandó azon pénzösszeget vagy annak részét a jelen tárlat rendelkezésére átengedni, a melyet 1846 folytán éppen egy iparkiallítás költségei fedezésére oly hazafias buzgalommal gyűjtött volt? —

A k.-fejevári és zilahi cs. kir. megyei törvénysekséknél következő törzscímek vétettek jegyzőkönyvre: Biró Bogdán, szövet-, Virág Tamás vegyes kereskedő N. Enyeden; Szarka János vegyes kereskedő Zilahon, mely utóbbi helyett Südi Ferencz is fog aláírni.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Bukurest, sept. 15. 1857. — Nehogy úgy járjak egyszerű tudósításaimért, mint az Ost. Deut. Post levelezője, kit egy itteni román lap azzal vádol hogy szemüvege miatt nem látott jól, midőn azt akarta látni, hogy Taleyrand az egykor nála tisztelgő unionisták éljenzései elől magát elrejtette, és azt ajánlja neki, hogy máskor törölje meg jobban szemüvegét, haleend; az ily bölcse utasításokat, — mondom, kikerülni akarván, gondolom elég lesz, ha az unio kérdésének előestéjén magának egy legbuzgóbb unionistának aggodalmait megemlítem.

Ez t. i. arról pauszskodik nyíltan nemzete előtt, hogy az unio ellen a megyékben mindenütt felemelte fejét a reactio; erszényekkel osztogatják a pénzt mindenfelé az unio megbuktatására, s az unionistákat mindenütt borzasztón rágalmazzák: de ő azért még is bizik a jó ügy diadalában s nemzete józan megfontolásában.

Tagadhatatlan, hogy a moldvai új választások az oláhországra nagy befolyással leendének. Ott a választások e hó 10-kén már elkezdődtek s tartani fognak 17-kig, s már is egy telegrafi sürgöny tudatja, hogy Jászvásáron 10-kén a clerus végezvén a választást, az uniora nézt kedvezően ütött ki; 11-kén a nagyobb birtoku bojárak között tizenegy unionista s csak négy unio-ellenes lönkövetté választva. Örömmel tudatják, hogy az unionista-követek között vannak a két Sturza, Rola, Teckano, s hogy az anti unionisták közül sem Katardzsiu, sem Panajott meg nem választattak. A sürgöny így kezdődik: „Éljen az unio“ s így végződik: velünk van az „Isten.“

Itt a választások kezdődnek e hó 19-kén, s végződnek 29-kén. A falvak kezdik e választást, mindenik két-két követet tartozván küldeni huszonegyedikére az alkerületekhez, kik minden alkerületben 22-kén ismét kettőt-kettőt választván, ezek fogják azután 28-kán választani a vármegyék követeit. Ezek után választ 23-kán a clerus, azután a possessorok s végre a városok, ugy hogy 29-re bé kell végződni a választásoknak.

hálaérzet egy nemének gyöngédségével ápolta, s most csaknem keserű szemrehányást tett magának, hogy az imént oly gorombán bánt vele, holott bús fölgerjedésének oka egyedül azon nyugtalanító gondolatokban rejlett, a melyeket szerelmi vívódása nagyraavagyó álmaival lelkében fölmerített.

(Folytatjuk.)

ALADÁR.

Eredeti beszély.

Gr. Bethlen Zsigmond-tól.

I.

(Folytatás.)

Mig féltékeny hősünk a Czenk oldalán vezető, kanyargó uton fölhalad, térjünk át a tetőn mulató kedélyes, nem nagy számú társasághoz. — Egy csinos pázsintos tő van a tetőn, honnan a vig társaság, festői csoportozatba telepedve, bámulá a pompás tájt. Valóban nagy-szerű ennek látása, három völgybe lát az ember innen, melynek mindegyikét a paradicsom kertjének lehetne nevezni. Balra azon völgy, mely Fogaras felé vezet; a közepen messzire látszik a földvári-vár omladéka, régi diós-é-günk egy megavult emléke. Jobbra a széles háromszéki termékeny tő, melynek minden falva, minden halmja, sőt minden köve egy régi vagy újabb történeti eseményt tükröz vissza, s édes, de egyszersmind fájdalmas érzést kelt fel bennünk. E tájt nagyobbszerűvé tette még az, hogy a nappali zaj mind kezdett csendesülni, hogy az éjjeli sir-csend lehessen uralgóvá. A hatalmas nap éppen lehanyatlott és sugarai

mind inkább kezdék vesztetni erejüket; mig tullelő a szelid hold lassanként kezdett előtű-nedezni, ezüstlényt vetvén a természet nagy mindenségére. A madarak, hatalmas urok hanyatlása után, minthogy nem volt, ki erőt önt-sön beléjük, félénken vonultak vissza remény-zöld lombozott hajlékukba s hallgatva dícsőiték a Mindenható. Minden csendes volt, csak a csalogány kísérté magasztos füttye által, mint hű szerelmes elváhatatlan barátját, a szelid holdat, mintha a csend unalmát akarná felejtetni vele.

A Czenken mulatozó társaság nem volt nagyszámba, de igen válogatott. Halmi bárónő, bár élte tavaszán rég túl volt, élénksége által méltán versenyezhetett leányával, a kecseljes barna Margittal, a társaság élénkülésében; mire azonban nem nagy szükség volt, minthogy a jó kedv általánossá vált. Csak egy nőn látszott a komolyságnak egy kis sugara. Ez egy egyszerű, fehér köntösbe öltözött szőke, igen fiatal hölgy volt. Karcsu termete s tartása tiszteletet, hódolatot gerjesztettek; gyönyörű, sötét-kék szemei állandósággal csillogtak; mig szelid mosolya a szív legtisztább érzelmét és jóságát tanusíták. Feltűnő aranyszőke haja, elöl vékony furtokba gördült hófehér arczalán le. Méltán lehetne e nő a szépség, jóság és szelidség istenasszonya ábrázolására mintaképül fölvenni. Ábrándtalan szegze szemét a vele szelidségben egyenlő holdra, mely talán ért-hette volna kedélyhangulatát. Mindenki bámult, hogy Ilon épp akkor, midőn legboldogabbnak kellene lennie, oly komolylyá vált. Ő jegyes volt, s holnap talán szerető neje leend Vargyasi Aladárnak. Szerette Aladárt a szeretet legzen-tebb, leghőbb érzetével, mely a szeretett lény boldogításában látja kötelességei összpontosulását. És épp e szeretet és kötelességérzet hely-es meggondolása okozá komoly színt játszó

hangulatát. Ő boldog volt, mert tudta, hogy szerettetik jegyese által, de vajjon méltó lesz-e Aladárja szeretetére, s tudja-e majd boldogítani, mint a hogy megérdemlendi. Hasonló gondolatok foglalkoztatták, midőn a nem szép, de a legjobb s becsületesebb emberek egyike, a kitűnő eszt., szellemű Zabolaí Geiza hozzá lépett. Az első tekintetre a legközönségesebb embernek látszott, de ha szorosabb vizsga alá vesszük, egész valóján észre lehetevenni a nemes lelkű, méltó aristocratát.

„Komoly eszmék foglalkják el kegyedet, a mint látom. Oh! pedig mily boldog lehet, mert reményei teljesültenek végeztéljénál áll.“

„S épp ez, monda Ilon ezüst zengzetű hangon, mi el komorít. Oly lépést vagyok teendő, mely fordulópontja egész élttemnek. Ki tudja? esküvőm nem lesz-e üdvömnél boldogtalansá-g-rai átmenete.“

„Hogy is tud kegyed ilyesmire gondolni, Aladár derek fiu, igen becsületes ember. Én őt jól ismerem; — szíve jó — az igaz, kissé szene-vedélyes; de egy ily társnő mellett, mint kegyed, a mennyei boldogság fogja éltöket egy rövid álomná varázsolni. Oh! bár lehetnék én is oly boldog, mint önök. . . Higyen a meny-nei felség jóságába, s reméljen szeretete által elérendő boldogságukba.“

„Köszönöm barátom, hogy jölvő bal-zsamot öntött nyiladozó sebeimre, már most vége minden aggálynak. Eleven színekkel látom reményteljes jövőm örökzöldjét felém tündökölni.“ Mintegy hálá gyanánt vídamságot tolmácsoló tekintettel nyújtá kezét Geizának, melyet ő hévvel ajkaihoz vont.

E perczben zöréj hatotta meg fuleiket, mindketten oda tekintve, egy lappangó alakot láttak, de a távolság és beköszöntő éj miatt, kilitét nem lehetett megismerni, bárha a hold

mindent meglát, hogy győztes vetélytársnője helyét kipótolja.

„Nézze Geiza, amott azon lappangó ala-kot, ugyan mi eziből álálkodik ott?“

„Majd megtudom én azt!“ monda Geiza, közeledvén az emberhez.

Ilon minden tagjában reszketett, szíve hangosan dobogott, és nem tudta megmagya-rázni, hogy miért. Egyszerre nagy hahót hall, s látja, hogy Geiza a rejtőzködőt von-czolja magával. Uraim, hölgyeim! Ilon grófnő! kiáltá távolról: „találják ki, kit tartok keze-imben?“

„Ah, Aladár!“ kiáltá Ilon, s szerelem-ittasan foná karjait nyaka körül; de Aladár dültől reszketve taszítá el magától.

„Igen uraim, én vagyok. Ugy-e nem vár-tak? Jobbkor jöttem, mint gondolták, de le kellett tépnem egy albarát álcáját, ki elég alá-vál volt barátságot színlenni. Igen, azért jöttem, hogy megmondjam neked, hízogó, alacson Geiza, hogy mily jellemetlen ember vagy.“

„Aladár! mi bajod? téj magadhoz?“ monda engesztelőleg Geiza.

„Nem vagyok örfogó, én jól tudom, hogy mit cselekszem, s ezennel ismételtem mindazo-kat, miket eddig mondtam.“

„Uraim, ez már sok!“ mond Geiza feltű-zülve. Bár haragod okát még nem is gyanitha-tom, ez elégtételt kíván. Boesánat Ilon grófnő, mindennek én oka nem vagyok, de becsüle-tet megkívánja. Uram! én a Nro 1.-ben lakom, határozom helyet és időt, holnap végeztük.“

„Nem holnap, e perczben“ s azzal elin-dult, Geiza s a fiatalok után.

„Megállj Aladár! uraim, siessenek, aka-dályozzák meg e párbajt; ah, Istenem!“ kiált Ilon és ájulva rogyott remegő anyja karjaiba.

Nevezetes Bukurest is; követei megválasztására nézve az a megjegyzés, hogy minden tévedés kikerülhetése kedvéért 29-kén az urnák este hat órakor be fognak pecsételtetni, s be azon szobák ajtai is; hol más nap tizig tartatni fognak, és nagyobb biztonság kedvéért katonákkal fognak őriztetni.

Névnapi ünnepélyek dolgaiban soha sem vagyunk szűkesek. E hó 11-kén egyszerre két Sándornak tartott meg itt neve napja. Az orosz császár és Gyika Sándor kaimakamé. A fejedelmi templomban tartott meg a Te Deum: este az orosz bizet faklyás zenével és virágokrétaikkal tiszteltetett meg. Megemlítésre méltó a fejedelmi templomra nézve, hogy azt kurtea veke-nek, régi udvarnak nevezik, holott az egész nagy téren, szinte a város közepében, egyes-egyedül áll ez a szép új templom. Mondják, hogy régebb e helyen a fejedelmek udvara feküdt volna.

Még csak Buku'est statisticáját említem meg a legújabb kimutatás szerint. Van benne 78 külváros (mohala) 17,000 ház, 26 klastrom (monasterie), 95 görög templom, egy örmény, két kath., egy luth., egy reformált templom, két sinagoga.

Felosztatik az egész város öt fertályra (comissie), u. m. 1 sárga, 2 zöld, 3 veres 4 kék és 5 fekete fertályok. Minden fertálynak van egy-egy biztosa, commissarja, s több apróbb hivatalnok (episztatja) és lovas legénye (pandurja.) Ezek közül mindenik saját fertályának színet viseli egyenruháján. Lakos van 136,000. Ezek közül 100,000 román, 36,000 idegen. Az évenként itt megforduló idegenek száma 15—20 ezer.

Marosvásárhely, sept. 20. — (Veszett ebek. Az angol hajóhad. Tíz szál gyertya. A fapiac.) Rövid idő óta egyre mind sürűbben érkeznek a veszeti kutyák által okozott szerencsétlenségekről szóló hírek a helyi batóságokhoz. A többi nem is számítva, nem rég megint Teremiből hoztak négy, veszett eből megmaradt gyermeket a helyi országos kórházba. Az egyik hat éves fiú, a napokban halt meg a víziszony minden borzadálya közepett. Ambar az orvosok állítása szerint, veszett állatoktól megmaradt emberek közül minden ötödik dühödik meg, mégis én magam tudok esetet, hogy nyolcz megmaradt egyén közül három mindjárt huszannegy óra múlva, a többi öt hol 9, 10, 11 s kettő 14 év múlva lett áldozata a víziszonyoknak. De megengedve, hogy öt közül négy menekszik, bátor vagyok kérdeni, helyén van-e, hogy annyi szomorú eset után is ezen vásárhelyi piacon keltőt lépni nem lehet, a nélkül, hogy az ember egy csomó kutyával, melyeknek gazdái tekintélyesek, s úgy látszik ezen „uri“ kutyák tudják ezt, mert a helyett, hogy a fogóhuroktól megijedve megfutamodnának, ők még ugatva veszik üzőbe a hóhérlegényeket; hisz kutya uramék érzik, hogy sérthetetlenek. Ismerünk egy ily onbecse, s sérthetlenségében bizó kutyát, melynek első dolga, mi helyt reggel gazdájával az utcára lép, az egész város minden apraját, nagyát jól megugatni, azután a muzikális kut tetejére fölzángolani, s ott újból igazi kutyahangversenyt vinni véghez. Merné csak valaki bántani; pedig ki áll jót, hogy a veszetségek kevésbé van alá vetve, mint más kutya. A „szájkosár“ szót itt tán hallomás szerint se ismerik. Mi látsza, ha szigorúan megrendelik is; megtartják a rendeletet legfeljebb egy hétig, azután kezdődik a régi táncz, már pedig tisztele, be-

csület, a kutya csak kutyának akár ebnek marad, ha mindjárt Zebedeus is a gazdája.

E hó 14-én szinte azt hittem, hogy az angol flotta a Trébelyen kötött ki. Egy fiatal ember szalma kalapban, vitorlás vászon zubbonyban, s inexpressiblesben, széles, lehajtott gallérú vérpáros ingben, vörös övvel, s ebben vörös-tok, tengerész késsel, szóval egész matróz alak a közönség figyelmét magára vonta. A derék fiatal ember pest-megyei, pomázi születésű; neve Lupa Péter, bécsi technicus, s azon hat *) fiatal ember egyike, kik egy a dunagúzhajózási társaság korneuburgi hajógyárában 300 pftért készítettett egyszerű vitorlás csónakban Bécs-től a Dunán le egészen ennek a tengerbe ömléseig az utat megtették. A hat argonauta az „utile dulci“-t tartotta szem előtt; mert minden nem csak a szemnek, hanem a szellemnek nézni valót is megnéztek. Meglehet, míg t. szerkesztő ur éppen e levelet olvassa, L. ur is szerkesztői irodájába bétoppa, ha Hadrév és Gerend között az országút közepén valamely „gödörbe“ vagy az Aranyosba nem vész! Legfrequentáltabb országutaink egyikének ezen „partie hortense“ tisztán kimondva, ezen széken folytató, valamint a drágalátos gerendi hidáról, hol a ló is belédögölhetik, részletesen majd máskor.

Heinrich és Czékely urak mulatványait a közönség folytonosan igen szépen látogatja. F. hó 12-diki előadásuk alkalmával nevezett urak köztetszés mellett a hydro-oxygen **) vegyítésével eszközölt, hirdetés szerint 40,000 darab milly-gyertya erejű lángot midőn mutatták, egy mellettem ült élezhajász mondá: „No aból a 40,000 darab gyertyából vagy tíz szál mégis hibázik!“ A szebeni-gyár adhat csak fölvilágosítást, mennyiben volt helyes az észrevétel.

Cs. k. altábornagy, s hadosztálynag, gr. Crenneville ur ő excja, — ki még a keleti differenciák alkalmával a tuileria-udvarnál való fontos diplomatikai küldetéséről is a hírlapvilág közönség előtt ismeretes — keresztlátogatában e hó 16-án városunkban tegnap a hadosztályához tartozó tábornok báró Puffer dandára itt álomolósó csapat-részei fölött szemlét tartott. Este fényes takarodó volt. Ő excellenciája ma hagyá megint el városunkat.

Bukuresti t. értesítője leveléből tudjuk, hogy a Tömösön túl már nem csak Transilvana, Bukovina, Temesana, s Debreczana kell, hanem hogy a sok ánához Boliákék még a Pollákokat is szeretnék csatolni. Ugy járnak mint ama bécsi, ki egy ismerőstől 10,000 pftot kért kölcsön, s ki addig addig alkudott, a 10,000 pftot merőben elengedte csak „bár egy potya szivarral“ megelégedni kész volt, de „szivart“ se kapott, mert ismerőse azonnal mentette magát, hogy nem pipás ember.

Heinrich ur most közelebből földiseim, s csillagtan előadásait kezdte meg. — Tegnap Bogdán Gyula lépett föl a „Toht“ Samu által szerkesztett Deb-

*) A többi öt argonauta közül 3 brassói, 1 szebeni s egy bécsi születésű.

**) Készakvarva nem használom a csunya könyv s élely szót; különben sok értelmes olvasónak újból kellene „überzet-szolni.“ En Istenem, hogy kinnzák sokan a magyar nyelv természetét; így olvastam egy könyvben Oránguláng helyett: „Sza-tyros Utáncs.“ Tessék!

reczeni magyar „Szollo“-jában*), úgy szintén egy hat éves leány-nevendéke is. A közönségnek mindketten tetszettek. — Városi barna zenészeink, a híres debreczeni Boka Károlynak fia mint karmester vezénylete alatt, igen szépen haladtak már. Üdvözljük a „haladás“ mezején; mert a megállapodás... tespedés.

A törökbuza ára hágott. Kis vekáját 2 fr. 15 váltó krjával fizették.

*) Meghagyom ime Kali ur szedője orthographiáját. — k.

KOLOZSVÁRI NAPLO.

* Ismét egy névrokon, ismét egy „Közöny“ Folyó é. oct. 1-jén kezdve Pesten „Szépirodalmi Közöny“ czim alatt hetenként kétszer vasárnap és szerdán, nagy nyolczad-rét alakban 1 1/2 iv tartalommal új lap fog megindulni, melynek szerkesztője Kemenesalji ismert költőnk Szelestei László lesz. A program szerint a szépirodalmi napi sajtó és a közönség részvétele között szembeszökő aránytalanság van. Ez onnan van, ugymond Sz. mert az írók díjaztatása egyáltalában nem áll egy arányban a közönség előfizetési pénzzel kizárólag írodalmi czeleokra fogja fordítani, ha kétezer előfizető lesz, adni is fog évenként száz iv olyan dolgozatot, a melynek ívét egyremásra hetven pftal díjazza. A lap mellékleteit önálló könyvek fogják tenni: regények, beszédek, költemények, világeseemények, népszerű gazdasági művek, aesthetikai és critical dolgozatok, s hogy mindenki tisztán láthassa, hogy hová adatnak ki az előf. pénzek, félévénként közzé teendő az előfizetők névsorát és a szélküldött illetményi könyvek jegyzékét.

* Beküldetett szerkesztőségünkhez: „Csallád könyve“, hasznos ismeretek és mulatók olvasmányok folyóirata, szerkeszti Greguss Agost. és Hunfalvy János. Harmadik évfolyam. V. füzet. Pesten. Kiadja Lauffer és Stolp. 1857. Egy köre rajzolt képpel. 353—448 nagy 8 rét lap. Ajánljuk a közönség figyelmébe.

* A „Tanodai Lapok“ cserepéldányát már hetek óta nem kapjuk; pedig e derék újságot nem örömet nélkülözök.

* A „Temesvári Ztg.“ melynek szerkesztője közelebből főbe lölte magát, néhai Beöthy László-nak, „A kopor-só titkai“ czimú beszélyét közli tárczájában. A „Kronstädter Ztg.“ melléklapja pedig P. Szathmáry Károlynak egy történelmi novelláját adja; mindkettő ügyes német fordításban.

* Ő cs. k. Ap. Felsége Szontagh Gusztáv nyugdíjazott századost a mezei gazdaság körül tett szolgálatai tekintetbe vételéből a Ferencz-József rend lovag kereszttel legkegyelmesebben földiszitni méltóztatt.

* A cs. k. főhadparancsnokságnak egy közzététele szerint a bányai puskapor bécsi mázsájának ára az 1858-ki katonai éven kezdve 34 ftól 36 ft 40 krra lesz emelve.

* Külföldi hírlapok szerint Magyarországon egykori nádora ő cs. kir. fensége István főherczeg Steinberg gróf név alatt Hamburgban mulat, s különös figyelem és tisztelet tárgya.

* Az aradi német lapban olvassuk, hogy Maria-Radnat egyike a leglátogatottabb búcsujáró helyeknek, hová az idén roppant számú cath. hívek zarándokoltak. F. hó 13-kán egy borzasztó, gyászos jelenet színhelye lőn. Délután 11 órakor, midőn a búcsujárók végzett isteni tisztelet után a templomból éppen kijöttek, hogy szekereikhez visszatérjenek, egy fergeteges szél és az égen egy fekete felhő nagy vihar közeledését jelenték, a melynek nagyságát és következményeit azonban senki se sejté. Perczről-perczre az eső növekedvén, egyszerre felhőszakadamba ment át. A nagy embertömeg rohanó árvíz miatt, a közeli hegyekről pillanat alatt összegyűlt, nem érhetett el a szekerekhez. Ezeket az árvíz magával is ragadta és igen sok ló odafűt. Fájdalmas! számos emberélet is, nagyrészt gyermekek, a kiket templomozó szőlők a szekereken hátrahagytak, szintén a dühöngő elem áldozatául estek. Borzasztó zűrzavar, leirhatatlan kétségbeesés és jajveszékélés követte ez eseményt.

Mindenki honnal lévén elfoglalva, nem vevék észre, hogy Margit is közel volt az ájuláshoz, s alig tudá magát föntartani, míg a kocsihoz érték.

(Folytatjuk.)

M. CORMICK-FÉLE ARATÓ-GÉP.

(Folytatás.)

A mint ezen fennebb leírt hármas verseny mutatja, a kaszások megverték ugyan a gépeket; de nem szabad felednünk, miként a működő erők különböző természetűek lévén, a folytonos munkában különböző eredményeket várhatunk, t. i. az erők fátadók, melyek minden perczben lankadtabbak, és fátadhatlanok, melyeknek, mint olyanoknak, semmi pihenés és visszatérő (reproductio) nem szükséges; ezeken értetik a gép, amazokat pedig teszik az emberek és állatok.

Már most, mint fennebbi s érintett, vettessék egy kaszásra egy hold lekasználása, így 12-re 12 hold, (mi saját tapasztalásunk szerint is bőven elég, inkább sok mint kevés): viszont egy gépre is vettessék 12 hold, s minthogy a Mack Cormick-féle gép a „Farmer's Magazine“ szerint Angolhonban két ló-erővel azaz: 10 m. 86 ftal jár. Mink kedvezőtlenebb körülmények között 4 magyar ló-erőt, azaz: 16 m. 96 ft. adjunk, s így fölösleges erővel dolgoztatván, annak győzészére és kitartására számíthatunk.

Ugyanis, mint alább azt erőmütanilag is lesz szerencsénk kimutatni, géptünk átlagosan véve, csak 3 ló-erőt igényel, s minthogy mi 4-et fogtunk, kétségbehozhatatlan folytonosan működhetik, mint egy egészen feszített erővel kaszáló ember; továbbá gépünkkel foglalkozó egyének, megint, könnyebb munkát ténén a kaszálásnál, igen természetes, hogy

folytonosabban dolgozhatnak. Végre maga a gép, mint egy angol embertárs mondja: se nem eszik, se nem nyugszik, tehát kitartóbban működhetik mint a kaszák, és már ezekből világos, hogy gépünknek naponként 12 hold munkájára biztosabban számíthatunk, mint 12 kaszásoknak. S még hegyibe az jön, hogy az aratókork oly drága s néha éppen nem is kapható emberi egyénekből csak 2-tő nélkülözhetlen, t. i. egy kocsis és egy gépigazgató, mert négyet lovakkal, hatot pedig a géppel helyettesítvén, ki van a 12 munkás. — Fennebbiekből kiderülvén, hogy egy holdat 2 1/2 jó munkás kaszával foltakar, megjegyezzük, miként sarlóval 8—19 egyén végez annyit. De azután szelb munkát teszen.

Ezekután szóljunk gépünk erőmütáni szempontból! Az aratógép oly jármű, melyben az erőpontot, a valódi súlypontba, éppen az aratódó gobona miatt nem lehet helyezni, miből sok erővesztések, surlódások, sértések sat. fejlenek ki. Szerkezetének ezen akadályait elhárítani többen próbálták, de még eddig hiányzik a sikeres eredmény. Van eset, melyszerint az aratógép hátulról taszítatik, de a kellő vezérelt vagy irányadás, e mód szerint igen tökélytelenül eszközölhető, mi miatt ezen eljárás követőkre nem igen talál.

A. ábra

A gép szerkezetét a. b. c. és d. e. f. g. vonalak jelképezik. Lásd az ábrát a. b. c. a vonórót jelenti és függőlegesen áll d. e. f. g. vonalon, mely a sarlót, vagy is inkább a sarló pallóját képezi: lévén pedig d. e. f. g. 108" hosszú, a. b. c. vonórót-erőnek, mint rendes járműveknél szokott lenni, éppen közepén, azaz: a 54"-nél kellene áll-

ni, de mint látjuk f. pontba van helyezve; honnan g.-ig csak 12" d.-ig pedig 96" távolság van és már az erőpont ezen szűnyű ferde helyzetéből következik, a gép erőtetett, rángatózó és sok surlódásokat előidéz ferde járás, melyszerint ezen gépek hordozásában legyőzendő erők, helyiségeiknél fogva három különböző módon fejlenek ki, u. m. 1-szor g-től kezdve e.-ig 24", minthogy f.-nél van a valódi (súlypontba) helyezve erőpontja: minden erővesztés nélkül mozgatható. 2-szor 84" pedig e.-től d.-ig, ismét kétféle oszlik, a) a levágandó gabonából eredő akadályokra, melyek mint alább kimutatjuk, egy bizonyos erővesztést idéznek elő. b) a d.-nél levő kis kerék működésére, mely egy még nagyobb szeri vesztéssel jár, s mindkettőjök különbözőnek magoktól az elpazarolt erőre nézve, a szerint a. vagy b. pontból vonatik a gép; mert a.-ból vonatik csak 7. midőn b.-ből 20. százla (procent) az elvesztett erő.

Ugyanis, tegyük föl azt, hogy e jármű két angolló-erővel, azaz: kerekcszámban 10. m. 80 ft erővel működne, azon esetben, ha t. i. az erőpont valódi jó helye az igaz súlypontban volna helyezve, s ekkor számítsuk ki, hogy a ferde szerkezetnek következtében mennyi erővesztéses állítja ki magát? mégpedig külön a, külön b. pontra alkalmazzott erőkre.

1-szor e. g. vonatik f. pontból, s így valódi súlypontjából következképpén, föltéve, hogy 2 m. 40 ft essék e. f. g. vonalra, az ugyancsak annyi, azaz: 2 m. 40 ft erővel fog haladni.

2-szor d. e. vonalra a hátralévő 8 m. 40 ft teherből 3/4 azaz: 6 m. 30 ft. esik, mi ahhoz képest mint a. és b. pontból vonatik, két egyenlő részre oszlik. Az a. pontra eső 3 m. 15 ft teher, a d. pontozott vonal mutatása szerint minden mázsánál 6 1/4 ft erő veszít, így

3 m. 15 ftal 20 1/4 ft erő pazarolatik. A b. pontra eső 3 m. 15 ft mázsánként 33 1/4 ft, s összesen 106 ft erő veszít, mint azt b.—d. pontozott vonalból kiszámíthatni. Végre

3-szor a d.-nél levő kis kerékre eső 2 m. 10 ftból, a.-ra 1 m. 5 ft jön, mi mázsánként 13 1/4 ft veszít, összesen hát 14 ft a.—d. szerint: b. pontnál pedig az 1 m. 5 ft odább szállításánál, b.—d. szerint 67 ft erő fecséreltetik el.

Ezek szerint 4 m. 20 ft teher esvén a. pontra, az 4 m. 54 1/4 ft erővel vonatik, s ugyanannyi az az 4 m. 20 ft vonszólása b. pontból 173 ft erő veszít, és így összesen 2 m. 7 1/4 ft fölösleges erő kíván ezen gép, midőn 10 m. 80 ft terhet viszen: vagy is 10 m. 80 ft terhet, 12 m. 87 1/4 lábfont erővel hord. Mi kerekcszámban 20 százla (procent) vagy kis számmal jelölve 1/5 erővesztést tesz, ha t. i. a lovak a. és b. pontból vonják a gépet; ha pedig az ókrók csak a. a. pontból, akkor csak 67 1/4 ft vagy is 7 százla erő megy kárba, miből világos, hogy 2/3-dal kevesebb az elvesztett erő ókrókkal, mint a melyek a. pontból húzzák az egész járművet, és mégis tagadhatlan, hogy előnnyel lehet a lófogatot használni. a) mert serényebben, b) mivel pontosabban, c) minthogy egy ügyes kocsis egyedül elhajítja a lovakat (jóval magyar kocsis meg sem szenved, hogy lovait vezessék, szégyenlené ő azt) s így szoros értelemben, csak két egyén szükséges a géphez. d) végre a lovonülő kocsis a rudat fölbillenni nem engedi, s így a gép egy nehéz mázsza (120 ft) teherrel, azaz a hegyibe ülő egyéntől ment marad.

(Folytatjuk.)

* A „B. P. H.”-nak írják Déről: Nemcsak Mária-Czellbe, hanem közel hozzánk Mikolán is nagy búcsujárás történt Nagyboldogasszonyhoz, azzal a különbséggel, hogy ott új, itt 6-naptár szerint, s amaz Magyarországról bibornok érsek ő nagyméltósága, ezt Alexi a. e. püspök ő méltósága vezette. A mikolai boldogságos szűz képét 1690 táján festette egy útazó olasz dengelegiföldesúr számára, az ajándékozta a mikolai kápolnának. Az ide való oláh pap-család vette észre először a képet könyezni 1696 táján, s azóta történnek hozzá a búcsujárások.

* (Napoleon császárnak egy német rokona.) Rendszabó győztes Fesch állítása szerint Napoleon császárral atyafiságban áll. Közélebről elhunyt atyja, volt kereskedő Kielben, fivére vala Fesch cardinálnak, a nagy Napoleon nagybátyjának. Az elhunyt a cardinál halála után ennek egyike örököse is volt, s többek közt rá egy asztalteríték szállott tömör aranyból, a melyre VIII. keresztely ő felségét körüti alkalmával Kielben meg is vendégelte.

* A temesvári lapnak írják Orsováról: Az új-orsovai várbán lakó török nők és leányok látni ohajták azon kápojnát, a melyet Ó-Orsován azon helyen építtek, a hol a magyar koronát megtalálták. A pa.ancsnok engedélyt adván a kápolna megtekintésére, f. hó 9-dikén d. u. mintegy 40 mahomedán nő és gyermek szállt ki az innessó partra két török kíséretében, s folytonos dob-, trombitaszó és allah-énekkel mellett az erdei ösvényen a kápolnához siettek. Ott mindent a legnagyobb bálulással megcsüszeltek, sőt sz. Mária képe előtt letereltek. Midőn visszaindulandók valának, virágbokrétaikat a szobor talpához rakták és így tértek aztán vissza Új-Orsovára.

Gabona ár. Sept. 24-ről 1857. Bécsi-mérőjű p. p. Tiszta-búza 3 frt 30 kr. Elegybúza 2 frt 44 kr. Rozs 1 frt 44 kr. Árpa 1 rtf 40 kr. Zab 1 frt — kr. Török. 1 frt 48 kr. Pityóka — f. 40.

Figyelmeztetés!

A kolozsvárt f. évi november 12-kén megnyitandó gazdasági és ipar-kiallítás alóli bizottmány, tekintettel az időrovidségére, a bejelentésekre kitűzött határidőt jövő október hó 15-éig ezenel meghosszabbítván, szükségesnek látja a t. ez. gazda és iparos közönséget figyelmeztetni, hogy e napig sziveskedjék a kiállítani szándékolt cikkekéről alóli bizottmányt nyílván inkább értesíteni, mert a későbbi bejelentések, sőt a cikkek bejelentés nélküli beküldése a kiállítás cél-szerű rendezésében a legkellemetlenebb zavarokra adhatalkalmat.

A kiállítás f. évi jul. 10-ről kelt programja egyébiránt változatlan marad. Kolozsvárt sept. 24-kén. 1857.

A rendező bizottmány.

KÜLFÖLD.

— A Triestbe érkezett indiai tudósítások bálulással szólnak Hawelock tñok tetteiről. 8 nap alatt 126 angol mldnyi utat tñ seregével, s Nana Sahib többszörte nagyobb seregét 4 ütközetben megverte, 21 ágyuját elfoglalta, s mindezt India égető égálja alatt julius hóban! Iszonyu állapotban találta Cawnpurt. Borzasztó nyomai a mérszárlásnak. E hely, mely egyike Keletindia-ban a legfontosb és virágzóbb brit állomásoknak, hová tekintélyes kereskedők, számos birtokos brit család és több nyugdíjasok telepedtek le, véres romhalmaz volt. A 84-dik brit gyalogezredből 28 tiszt és 190 közkatona, a 32 gyalogezredből 70 nő, 120 gyermek és asszony, s a város összes európai, s keresztyén lakossága, mintegy 400-an lekonzultattak. A Nana Sahib főszállása előtti épület udvara vérben uszolt. Számos nő és gyermek, kiket a capitulatio után a halálnál is rosszabb sorsra megkímélték, Hawelock bevonulása reggelén barbár módon lemészároltatott, a nők levetkőztettek, lefejeztettek, s egy kutba vettettek, a gyermekek élve utánuk dobattak. Csak négyen menekültek meg; tarthatni attól, hogy e szörnyűség emléke a brit katonákat a legvéresebb megtorlásra gyulasztandja. Rövid pihenés után tovább folytatta Hawelock tñok utját, utközben Bichurt felgyújtatá, s jul. 28-án utólrén az ellenséget, ismét megverte. Hova ment innen, különböző hírek vannak ez iránt. Egy tudósítás szerint 31-dikén Lucknóban akart lenni, fölmentendő e helyet az ostrom alól. Mások

szerint visszavonult. Cawnpurban betegek, zsákmányul nyert ágyui elhelyezése végett. Lucknóból, megint nem bizonyos, hogy hova fordul. Azt hiszik némelyek, hogy a 190 ang. mldre levő Delhinek indul. Sajnos, hogy kis seregében cholera pusztit.

— Nana Sahib öngyilkosságáról csak a „Post” hoz tudósítást. Jele, mond a „Post”, hogy kétségbe kezdenek esni. — A „Pays” jelenti: Nana Sahib minden hadseregével kelet felé mozog. — Azon hír, hogy Elgin lord váltáná fel Canninget a keletindiai helytartóságban, hitelt érdemlő.

— Újabb hír szerint Reid tñok cholera-ban meghalt; s ennél még fontosabb, habogy valósul, miképp az angol sereg félbehagyta volna Delhi ostromát, Agra felé visszavonult.

— Hogy Stuttgartban mégis történik valami komoly a mit nem akarnak előre kibeszélni, azt onnan gyanítják, hogy asszonyok nem lesznek jelen. Sem a csárzó, sem Eugenia császárnő nem fognak Stuttgartban menni. Bajos lenne Párisnak (Napoleonnak) az arany almát Dianna és Venus közt megosztani, mikor Juno (Viktoria) féltékeny szemmel kíséri minden mozdulatát.

— Cambridge herceg, s Cardigan lord sept. 17-én a chalonsi táborba érkezett. A tábor oct. 5-éig tartand.

— Kopenhágából írják, hogy kormány koránsem, hogy fel az összbírodalmi eszmével, s nem is fog valami lényegesen segíteni a bajokon, miket a holsteini rendek panaszkepp fölterjesztettek. A kormány bevárja Ausztria és Poroszország további lépéseit, s ha ezek a német szövetség elé terjesztik az ügyet, a londoni jegyzőkönyvet aláírt hatalmakhoz fordul.

— Murray, angol követ, a perzsa miniszterelnöktől fölvilágosítást kívánt Perzsia politikai magaviselete iránt a maskati imam államaiban, megjegyezvén, hogy a siraszi főkormányzó szítja azon államokban a polgárháborút.

— Herat kiürítésének híre legújabb stambuli sürgöny szerint még mindig valósulást vár.

— Korjel és körjel a „J. des Debats” egy újabb száma, mely dicsőítő cikket hoz a szárd király legújabb utazására. A nép örömrivalgása — így mond egyebek közt — nem csak a törvényes királyt üdvözölte, hanem egyszersmind fiát Károly Albertnek, ezen lovagias és Olaszország ügyéhez annyira hű királynak, ki oly hön szerette, és ígéreteihez oly őszinte vala sat.

— Mig a holsteini rendek el nem fogadási ítéletet mondanak az előterjesztett alkotmányjavaslat fölött, azalatt a lauenburgi rendek hasonlóan azt végezték, hogy sérelmeikkel a német szövetséghez fordulnak, mert letettek minden reményükről, hogy egyenesen Dánilával az ügyet rendbe hozhassák.

— Tunisból egy sept. 10-ről érkezett sürgöny azt jelenti hogy a bey egy sereg rendeletet bocsátott ki, melyek az országban eddig uralkodott rendszert teljesen átalakítják — ha tudniillik a heirt-papir mint Áron veszeje egy éj alatt képes kivirágogni. Ezek a hevenyészett rendeletek vegyes fenytő törvényszékek állítását engedik; továbbá teljes ipar és kereskedési szabadságot, tulajdoni jogot, biztosítják a személy és a tulajdon tiszteletét, a törvény előtti egyenlőséget és egyenlő teherviselést, a katonai összeírást, a vallási szabadságot. A párisi levelező azt hiszi, hogy ezen engedményeket a bey nem annyira saját alattvalóinak tette, mint a külföldnek akarta velők a szemét kiszurni, s leginkább a francia hajóhad jelenléte csikortaki a beytől, a ki nagyon nyugtalan.

— A „Kölni” lapnak Bécsből sept. 10-ről írják, hogy a francia nagykövet Bourqueney báró néhány nappal ezelőtt Buol gróffal értekezletet tartott, s ez utóbival hivatalosan közölte, hogy Napoleon császárnak Sándor

császárral való összejövetele f. hó második felében Stuttgartban meg fog történni. Mint hallatszik, ezen közlés a legkitűnőbb magyarázatokkal van kísérve.

Ideje is volt már egy kis nyugtató csepp a repdeső hírek miatt szorongatott kedélyekre, volt olyan is már, ki a chalonsi tábor Ausztria elleni fenyegetésnek írta le. Némelyek a két császár találkozásában nem akarnak kevesebbet látni, mint egy dacz- és védőszövetségnek megvalósulását; oly háborút jólnak, melynek végcélja lenne Lombárdiát oda adni Piemontnak, Savoyát Franciaországnak, és a nápolyi trónt a Murat-háznak.

A kölni lap párisi levelezője ezen vakmerő hírekre nem látszik sokat ügyelni; annyit azonban ő is következtet, hogy a párisi hangulatnak folyvást kedvezőtlennek kell lenni Ausztria irányában.

UJPOSTA.

A belga „Independance”-nak Jassyból sept. 19-ről táviratozzák: „A moldovai választások, melyek háborítlan csend és renddel mentek végbe, a harmadik osztálynál is túlnyomólag unionista értelemben ütöttek ki. A választások eredménye az, hogy 87 választás közül 66 unionista. 15 választásnak semmi határozott politikai jelleme nincs. Csupán 6 választásnak volt unio-ellenes eredménye. Oláhországban sept. 19-kén kezdődtek el a választások s 29-kén fognak végzödni.

A moldovai választások, mint Párisból írják, ott a legnagyobb meglepetést okozták. Egyébiránt maga a „Nord” is megengedi, hogy a congressus keblében e kérdés még kemény vitákra fog alkalmat adni, miután Ausztria nem tulajdonítja a divánoknak azon jogot, hogy az unioi véglegesen megállapíthatnak.

— Walewuski gróf Franciaország külföldi diplomatai képviselőihez egy körjegyzéket intézett, melyben kijelenti, hogy franciaország a német-dán viszályban Dánország részére határozta el magát. — Elővillám a stuttgarti menyindörgésekhez.

— Danilo hgnek még életben létét jelentik a lapok sept. 12-ről Cetinje városából, tehát 3 nappal később a napnál, a melyen ő hgségét a stambuli sürgöny más világra küldötte.

— A stuttgarti összejövetel lassanként az egész politikai látkört bevonja, ám de a francia hivatalos sajtó nem tudja magát túrköztetni s már is előlegezi annak gyümölcseit. A „Patrie” névszerint nagylelkűleg (!) s egyszersmind fenhéjázó szellemmel pillant le Anglia és Ausztriára, megnyugtati igekeztvén őket a stuttgarti összejövetel következményei iránt. A távollevők, ugymond, nem fognak feláldoztatni. Csakugyan misem mulja, fel a francia-orosz nagylelkűséget.

A párisi börze lekonyult fejét sept. 19-dikén csak azon hírrel igekeztek emelgetni, hogy a két császár találkozásának következtése a francia hadseregnek 150,000 fővel leszállítása leend.

— A Delhiben székelt király kiáltványt adott ki Pendsab lakosai a szikhek ellen, a kik tudomás szerint az angolokkal tartanak. Az angolok kettőzött eréllyel sietnek utjonezozni a szikhek között, s 40,000 emberre remélik a szikh harcászok számát fölemelni.

— Kalkuttából aug. 8-ról jelentik: Hawelock tñok nem maradt Cawnpurban (hováhirszert visszavonult volt) hanem erőstelt sereggel Lucknónak nyomult.

Bécsi börze. september 22-kén. Erd. urbéri papir 78⁵/₁₆. Magyar urbéri papir 79. Nemzeti kölcsön 83¹/₂. Arany darabja 4 fr. 57¹/₂ kr. Ezüst 5³/₈.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

Kivonatban.

A választási es. k. járás-hivatal mint törv. szék f. é. aug. 5-ről 599 sz. a. tudatja, hogy a Csomafáji Katalin hagyománytörvényhez tartozó és Boeskor Lajos részére elfoglalt ház-helyet, rétet és erdőrészt Gyulán f. é. octob. 10-kén és novemb. 26-kán d. e. 11 órakor a helyszínen köz-árverésen eladják.

A bánfi-hunyadi es. k. járás-hivatal f. é. sept. 8-ról 2668 sz. a. pályázatot hirdet a kalota sz. királyi (zentelki, damosi, jákó-

telki, nagy-kalotai és magyaró-kerekli egyesült) községjegyzői állomásra, 400 eft. évi fizetéssel. A szabályszerű kérvények beadandók oda f. é. octob. 15-éig.

Az erdélyi es. k. postaigazgatóság f. é. sept. 15-ről 4311 sz. a. tudatja, hogy f. é. septemb. 20-tól kezdve Szeben és Kolozsvár közt hetenként nem kétszer mint eddig hanem négyszer fog járni a postaszékér, még pedig Szebenből minden vasárnap, kedden és szerdán négy ülést, pénteken két ülést; Kolozsvárról minden kedden, csütörtökön és pénteken négy ülést, vasárnap két ülést.

A besztlerce-megyei es. k. törv. szék f. é. aug. 22-ről 2546 sz. a. tudatja, hogy néhai Balog Károly volt Turi Józsefné elfog-

lalt sajó-magyarosi jószág részét, Hodor Mária özv. Farkas Jánosné részére, f. é. octob. 6-kán és novemb. 3-kán d. e. 9-kor az ottani törv. szék iródban köz-árverésen eladják. A zálogos követelések az árverés napjáig adandók-be.

A m. vásárhely megyei es. k. törv. szék f. é. sept. 11-ről 5053 sz. a. tudatja, hogy Gergely Miklós és neje Nagy Krisztina elfoglalt 115 számú házat M. Vásárhelytől, Lázár Lajos részére, f. é. octob. 5-kén d. e. 10-kor, a t. szék iródban köz-árverésen becsárán alólis eladják.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(251)

Hirdetés.

(2—3)

Özvegyr. Teleky Lajosnének m. legéni, mocsli, gyekeli, feketelaki és ó-gyeresi jószágai 1858-ik év mártius 1-jén, ugyszintén sz. ujlalusi jószágai és a Maroson lévő sárpataki 10 köv. malmá 1858-dik év sz. György napján kezdődőleg több évekre bérbe kiadandók Bó-

vebb értesítést adhatnak ezek iránt Sárpatakon a tulajdonos grófnő vagy M. Vásárhelytől Biztosa Dózs a György.

(249)

(5—13)

Proháczki és Társa Londonból.

Lakásukat Kolozsvárra tevén át, ajánlják legdivatosabb készítményeket, minők: Legújabb divatu boárok 2 ftől 10-ig. Victorinek 3 ftől

12-ig. Mántillak 20 ftől 35-ig. Minden rendű Muffok 3 ftől 60-ig. Itt még nem látott Afrikai bőrből kész. It Muffok 10 ftől 12-ig. Biber férfi mellények 22 ftől 30 ftől. B.ber sapkák 10 ftől 12-ig. iztől átmen. ázható tengeri kutya kabátok 36 ftől 45-ig. Biber kesztyűk, lábkosarak 5-ftől 8-ig. Különbféle férfi kabátok 35 ftől 110-ig. Minden alaku bundák 32 ftől 120-ig. És mindennemű bőrok nagyobb mennyiségben.

Urbér kárpótlási tőke utalványozás.

A kolozsvár-megyei es. k. törv. szék f. é. sept. 3-ról 8171 sz. a. tudatja, hogy Szabó Zsigmondnak fűzküti és lompértibirtoka után 1290 eft. 28 kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. novemb. 15-éig. Targyalása 1858 január 22-kén d. e. 9 kor.

A kolozsvár-megyei es. k. törv. szék f. é. sept. 3-ról 8173 sz. a. tudatja, hogy b. Kemeny Samu elnek, mint Csóka József jogosítottjának, m. kályáni birtoka után 929 eft. 3³/₄ kr. kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. novemb. 15-éig. Targyalása 1858 január 23-kán d. e. 9-kor.

A vásárló delnök és uraságok fenczimzett kere kedésünkben tehetik szives megrendeléseiket.

Videkről jövő megrendelések a meghatározott megküldésemellett pontosan teljesítenek. Mindenféle szűcs portékák kitisztítatnak, meg újítatnak vagy becséréltetnek a legjutányosabb árron.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.